

Slovenski dom

Štev. 32.

V Ljubljani, četrtek 9. februarja 1939.

Leto IV

375 milijonov dinarjev taks za prepis Deterdingove dediščine

Berlin, 9. februarja.

Listi poročajo, da bo pogreb pokojnega »petrolejskega kralja« Deterdinga jutri ali pojutrišnjem, in sicer na Deterdingovem posestvu Dobbi blizu Schwerina. Pogreba se bodo udeležili vsi njegovi otroci. Oba starejša sinova sta pred dvema dnevnoma odpotovala iz Londona v St. Moritz po mater. Henry Deterding, najstarejši sin pokojnega petrolejara, je pred odhodom iz Londona izjavil »Daily Mailu«, da bodo zapuščino njegovega očeta najbrž upravljali po nemškem zakonu, ker bo Deterding pokopan na nemškem ozemlju. Zato bodo vse takse od prenosa ogromnega Deterdingovega premoženja pripadle nemški davčni upravi.

Kolika je zapuščina pokojnega petrolejskega magnata, ne vedo natančno. Pred desetimi leti so njegovo čisto imetje cenili na kakih 13 milijard dinarjev. Toda po letu 1929, se je njegovo imetje zaradi svetovne krize zelo skrčilo, tako da cenijo njegovo zapuščino zdaj »samo« na kaki dve milijardi in pol dinarjev.

Deterdingov sin je izjavil, da ne ve natančno, koliko je očetovo premoženje. Z gotovostjo pa lahko trdi, da je govorjenje o osmih ali desetih milijardah zelo pretrirano. Pokojnikove dediščine ne bo ospraval nihče. Če bodo dediščino prepisali na otroke po nemških zakonih, bo nemška država od Deterdinga zaslužila pri tej priliki kakih 375 milijonov dinarjev na prenosnih taksah.

Trgovska pogajanja med nami in Francijo končana

Pariz, 9. febr. AA. Havas: Trgovska pogajanja med Francijo in Jugoslavijo, ki so se začela 12. januarja v Parizu, so končana ter se dela samo še na definitivni redakciji teksta. Parafiranje sporazuma bo verjetno izvršeno že danes.

Aretacije pri sovjetih

Varšava, 9. februarja. m. Varšavsko časopisje poroča, da so člani GPU v Kijevu aretirali sedanjega komisarja za notranje zadeve v Sovjetski Ukrajini in člana najvišjega Sovjeta Uspenskoga. To je že druga pomembnejša aretacija, ki jo je ukazal sedanji sovjetski komisar za notranje zadeve Berian. Lani je bil prijatelj Leblinski. GPU je aretirala Uspenskoga, češ da je podpiral ukrajinske nacionaliste.

Francoski boj proti avtonomistom v Alzaciji

Pariz, 9. febr. m. Včeraj so se zvedele še nekatere podrobnosti, kako je prišlo do aretacije dr. Karla Rossa, voditelja alzaških avtonomistov. Pred nekaj dnevi sta dve osebi, en vojak in en trgovec iz Strassbourga bili aretirani pod sumom, da sta bili v zvezi s tajno policijo neke tuje države. Obe aretirani osebi sta takoj izdali nekega Marka, ki je bil aretirani istočasno s Karlom Roosom. Mislilo, da bodo Rossa prepeljali iz Nancyja v Strassbourg, kjer bo obsojen radi veleizdaje. V Strassbourgu je napovedan sestanek narodnih poslancev iz Alzacije pod predsedništvom predsednika strassbourške občine in poslance Karla Lehra. V Pariz so pa poklicali strassbourškega prefekta, da poroča podpredsedniku vlade Chautempsu o tej stvari. Po izjavah policijskega komisarja v Strassbourgu to odkritje prehaša vse dosedanje avtonomistične afele. Nekateri mislijo, da je z aretacijo omenjenih oseb napovedan začetek splošne akcije proti vsem pristajem avtonomističnega gibanja v Franciji.

Trije otroci so se zadušili, en delavec zgorel

Belgrad, 9. februarja. m. Na Betaniji je včeraj prišlo v hiši strojnika v zemunski tovarni letal »Ikarus« Jovana Vicićana do strašne družinske nesreče. Med tem, ko je mati odšla z doma po mleko, so se otroci igrali z vžgalicami ter zažgali posteljnino. Zaradi gostega dima so se tako prestrašili, da jim ni prišlo na misel, da bi bili odprli vrata ter so se dva fantka in ena deklica zadušili.

Pri včeršnjem požaru in eksploziji v skladišču barv in lakov »Moster« d. d. je bilo šest delavcev hudo poškodovanih, delavec Barbarić je bil zgorel. Med drugimi je težko poškodovan tudi Slovenec Franc Podvinski.

Glavni tajnik francoske železniške družbe, ki je lastnica proge iz Addis Abebe do Džibutija, je dospel v Rim, da se bo z italijansko vlado pogajal glede popustov za italijansko blago na tej progi. Italija je šest mesecev bojkotirala to železnico in pošiljala vse blago za Addis Abebe s tovarnimi avtomobili.

Na smrt bo obsojenih več članov bivše romunske Železne garde, proti katerim se je razprava pred izrednim sodiščem v Cluju že končala.

Jugoslovansko-bolgarska komisija za urejanje zadev z dvoletniškimi posesti je v Sofiji končala svoje delo.

Brazilski zunanji minister Aranha bo danes dospel v Washington na važne trgovske in vojaške razgovore.

Letni izdatki za varnost v Palestini so znašali lani tri milijone funtov šterlingov.

Vojaški odbor v ameriški poslanski zbornici je izdelal poročilo, v katerem pravi, da je Amerika nujno potrebno močno brodogradnjo za primer, če bi v Evropi izbruhnila kaka vojna.

Do novega spopada med sovjeti in mandžurkami obmejnimi oddelki je prišlo ob reki Argul. Padlo je 15 Japoncev in 2 Rusi.

Vlada bo imela v skupščini veliko večino

230 poslancev se je do zdaj opredelilo za novo vlado - Za predsednika skupščine bo najbrž izvoljen bivši prosvetni minister Magarašević

Belgrad, 9. febr. Glavna pozornost javnosti je že ves čas, kar je bila imenovana vlada, posvečena vprašanju, kako se bodo opredelili novo izvoljeni poslanci, koliko jih bo imela vlada, koliko pa morda dr. Stojadinović. Poslanci JRZ se zadnje dni v vse večjem številu opredeljujejo za sedanje vlado in za njeno predsednika. Imeli so neprenehoma posvetovanja in sicer v manjših skupinah po banovinah. Sinoči je bil položaj glede narodne skupščine že toliko jasan, da bo vlada razpolagala lahko s 180 do 190 poslancev JRZ od 306, kolikor jih je vseh skupaj in bo torej imela v zbornici potrebno večino. Sinoči so imele seje še nekatere pokrajinske skupine poslancev, med njimi vojvodinska, ter oni iz primorske in savske banovine. Vsi so sklenili, da bodo podpirali Cvetkovičovo vlado. S tem se je za novo vlado, za njen program in za takojšnje reševanje najvažnejših notranjih vprašanj izreklo okrog 230 poslancev JRZ; verjetno pa je, da bo to število do prve seje še naraslo.

Iz poučenih virov poročajo, da bo narodna skupščina sklicana v začetku prihodnjega tedna. Na tej seji bodo poslanci izvolili samo predsedstvo skupščine, vlada pa še ne bo prebrala svoje izjave.

Glede kandidatov za predsedstvo narodne skupščine imenujejo med poslanci, ki so se opredelili za novo vlado, bivšega pravosodnega ministra Milana Simonovića, dalje sedanjega predsednika verifikacijskega odbora dr. Čvrkliča. Kot najresnejši kandidat vladne skupine pa velja bivši prosvetni minister Dimitrij Magarašević, ki bo, kakor kaže, skoraj gotovo tudi izvoljen.

Z novonastalim notranjepolitičnim položajem po imenovanju vlade Dragiša Cvetkovića so se včeraj bavile skoro vse politične skupine. Tako je imelo sestanek včeraj dopoldne in popoldne vodstvo srbijanske združene opozicije. Sestanka so se udeležili zastopniki vseh strank, ki so pri zadnjih volitvah nastopili skupno. Kot zastopnik bivše HSS je bil na tem sestanku dr. Juraj Sutej.

Uspehi prvih pogajanj med Francijo in generalom Francom

Sporazum o umiku Italijanov, o obnovi monarhije, o vrnitvi ujetnikov

Pariz, 9. febr. Včeraj dopoldne se je vrnil iz Burgosa odposlanec francoske vlade senator Bernard. Še dopoldne je bil sprejet pri zunanem ministru Bonnetu in pri predsedniku vlade Daladieru, katerima je poročal o uspehu svojih razgovorov, ki jih je imel z zastopniki nacionalistične Španije. Priporočil je zunanjemu ministru, naj Francija čimprej uradno prizna nacionalistično Španijo, da se izogne morebitnim mednarodnim zapletom. Francov zunanji minister general Jordana je francoskemu odposlancu obljubil, da italijanske prostovoljske čete ne bodo prišle do francoske meje, še manj pa, da bi tam ostale. Prav tako je francoski odposlanec dobil zagotovilo, da bodo italijanski oddelki takoj po končani vojni zapustili Španijo. Iz vseh razgovorov v Burgosu je Bernard dobil vtis, da italijanski vpliv v nacionalistični Španiji ni tako pomemben, kakor bi bilo misliti, da pa je zdaj odvisno od Francije same v kakem razmerju bo živila z bodočo Španijo. Voditelji nacionalistične Španije niso naklonjeni misli o uvedbi totalitarne in fašistične državne oblike in jim je ljuba obnova monarhije.

Bernard je od nacionalističnih oblasti dobil zagotovilo, da je nacionalna Španija pripravljena takoj sprejeti vse španske ženske in otroke, ki so pribežali v Francijo in da bo dala amnestijo vsem vojakom, ki so se borili v rdeči armadi. Odgovar-

jali bodo pred zakonom samo poveljniki in voditelji ter tisti, ki so se pregrešili z zločini. Stroške za pošiljanje beguncev v domovino je pripravljena prevzeti nacionalistična Španija sama. Vse vojni material, ki ga je francoska vojska odvzela rdečim beguncem, lahko ostane Franciji za kritje stroškov, ki jih je imela z begunci. V to je všteti tudi 40 najmodernejših ameriških letal, ki so zadnje dni pobegnili v Francijo.

Na vse to so nacionalisti pristali v pričakovanju, da bo Francija priznala špansko nacionalno državo in čim prej imenovala svojega poslanika. Španki krogi bi bili zelo zadovoljni, če bi bil za prvega francoskega poslanika v Burgosu imenovan kardinal Baudrillard. General Franco pa zavrača vsako posredovanje, ki bi šlo za tem, da nacionalisti sprejmejo za premirje kake pogoje od rdečih. Pač pa je nacionalistični generalni štab stopil v zvezo s poveljnikom madridske armade generalom Miajem, da bi se ta del rdeče vojske udal brez obrambe.

Francoski odposlanec je nacionalistični vladi dejal, da bi tudi Franciji bilo najljubše, če bi v Španiji obnovili monarhijo. Takoj po razgovorih z njim je general Franco poslal posebnega odposlanca k bivšemu kralju Alfonzu XIII. v Rim, da bi se z njim dogovoril o kraljevi vrnitvi v Španijo.

Izjava irskega ministrskega predsednika De Valera:

Atentatov v Angliji je kriva vlada

Dublin, 9. februarja. Na zadnji seji irskega senata je predsednik vlade De Valera povedal nekaj besedi o atentatih, ki jih irska skrivna vojska organizira po Angliji. De Valera je dejal, da irska vlada atentate obžaluje in jih ne želi. Irška vlada je edina zakonita zastopnica Irske. Nobena druga ustanova nima torej pravice govoriti v imenu irskega naroda. Vlada bo predložila parlamentu zakonski načrt, ki ji bo dajal potrebna pooblastila, da ohrani vso svojo oblast. Glede delitve Irske na svobodno in nesvobodno polovico je De Valera izjavil, da je edini odgovorni krivec za to delitev angleška vlada. Ko je bila stvorjena ta krivica, so angleški ministri izjavljali, da bo trajala samo nekaj časa. Od tega časa z angleške strani ni

bilo nič več slišati o tem vprašanju. De Valera misli, da bi angleški narod pozdravil konec tega stanja. Delitev Irske je krivica, ki bi upravičevala celo uporabo sile, če bi bilo kaj upanja na uspeh, o čemur pa ne more biti govora. De Valera in irska vlada nočeta ničesar slišati o uporabi sile ter želita to poudariti pred vsem svetom. Anglija ovira naraven razvoj dogodkov. Če ne bi bilo angleških posadk v Severni Irski, bi se ljudstvo Severne Irske prostovoljno priključilo svobodni Irski. Irška vlada je pripravljena ob združitvi popustiti glede nekaterih vprašanj, glede drugih pa, posebno glede uvedbe irščine, mora biti nepopustljiva.

Boji v Kataloniji so končani

ker je večina rdeče vojske z vsem poveljstvom že prišla čez francosko mejo

Pariz, 9. febr. o. Nacionalistična vojska je včeraj na več krajih dosegla francosko mejo. Čez mejo so prišli včeraj popoldne predsednik vlade Negrin s finančnim ministrom Aspejem, s poveljnikom katalonskega generalnega štaba generalom Rojom in z vsem generalnim štabom. Za njim sta prekorčila mejo vsa deveta in ostala polovica enajste mednarodne brigade v sklenjenih vrstah, s številnimi vozili, topništvom in oklopnimi avtomobili. Po železnici je prišlo v Francijo do zdaj 260 vagonov različnega vojnega materiala, ki ga stražijo francoski oddelki na obmejni postaji Cerbere. Francoske oblasti so do včeraj poslale v nacionalistično Španijo okrog 6000 rdečih milicnikov, ki so sami to zahtevali. Včeraj popoldne in danes dopoldne je začelo prihajati čez mejo jedro bežeče rdeče vojske tako, da je zdaj moči reči, da so boji v Kataloniji končani. Pričakujejo, da bo danes in jutri prekorčila mejo še kakih 100.000 civilnih in vojaških beguncev.

Po poročilih listov so našli vse arhive mednarodne brigade in množične vojaške in diplomatske dokumente. Nacionalisti so našli te arhive v neki vasi v pokrajini Geroni. Nacionalistični listi bodo že jutri začeli objavljati te dokumente.

Sinoči je začel veljati sporazum med nacionalno in republikansko Španijo o zamenjavi ujetnikov. Sporazum se je začel takoj izvajati ter je

davi prestopilo francosko mejo 2000 vojnih ujetnikov, ki so bili internirani v Barceloni. Prehodu je prisostvoval francoski poslanik. Smatrajo, da bodo na drugem obmejnem kraju, verjetno pa v Prats de Molu prišlo v Francijo okoli tisoč interniranih meščanov.

Glavni del republikanske vojske bo prestopil jutri francosko mejo.

Po vesteh iz Ciudad Reala v srednji Španiji je general Miaja sklical sejo vseh poveljnikov republikanskih armad v centralni Španiji. Na seji bodo proučili položaj, ki je nastal zaradi izgube Katalonije. Trdijo, da več generalov zahteva predaja srednje Španije generalu Francu.

Mesto Figuera, ki so ga včeraj zasedle nacionalne čete, je oddaljeno 25 km od francoskega obmejnega mesta Le Perthus. Figueras šteje 14.000 prebivalcev. V Figueras so prve vkrakale čete 4. navare divizije, ki je osvobodila tudi Taragono. Napredovanje nacionalnih čet je bilo oteženo zaradi tega, ker so morali povsod graditi nove mostove, Figueras je deloma porušena, cesta od Figuerasa do francoske meje je polna beguncev. Ker se med njimi nahaja velika številica žen in otrok, je general Franco prepovedal bombardirati to cesto.

»Slovenski dom« je edini katoliški popoldnevnik!

Vesti 9. februarja

Bolgarski kralj Boris je iz Italije na tistem odpo-

toval v Svico, in sicer v Aroso na smučanje. Te dni se bo vrnil v Sofijo, kjer je vladalo precejšnje razburjenje, kam je vladar izginil.

Trajni mir na svetu je mogoče ohraniti samo s splošnim sporazumom. Za tak sporazum pa bi bilo treba velikih priprav, je dejal včeraj v angleški poslanski zbornici predsednik vlade Chamberlain.

Poljsko-sovjetska trgovinska pogajanja v Moskvi

bodo prihodni teden končana. Pri njih so do-

ločili kontingente za izmenjavo blaga. Poljska

bo izvažala v Rusijo zlasti velika premoaga iz

Slezije ter tekstilnih izdelkov.

V angleški poslanski zbornici je včeraj večji del

razgovora veljal povečanju nemškega brodogra-

ja. Zastopniki vlade so poslancem pojasnje-

vali, da ima Nemčija pravico povečati svoje

brodove po pomorskem sporazumu iz leta

1935. Ta sporazum določa, da sme vse nem-

sko brodovje znašati 45% vsega angleškega

brodovja.

Odposlanstvo naših bivših bojnikov, ki se je vr-

nilo te dni iz Italije, je povabilo italijanske

bojavnike na skorajšen obisk v Jugoslavijo.

Zaleteli sta se francoska križarka »Leygues« in

torpedovka »Vison«. Pri nesreči sta bila dva

mornarja ubita, 30 pa ranjenih.

Nemški listi pozdravljajo govor, ki ga je imel fran-

coski zunanji minister Bonnet v senatu, zlasti

tiisti del, ki izraža željo po čim boljšem sode-

lovanju med Nemčijo in Francijo.

Mednarodna tekma v plesu se je končala v Grad-

cu. Jugoslavija je v tej tekmi bila na osmem

mestu.

Nemško-poljska manjšinska komisija se bo sestala

te dni v Berlinu, da uredi nekaj važnih vpra-

šanj, ki se nanašajo na obojne manjšine.

Holandska ne bo odstopila niti kosčka svoje kolo-

nialne posesti, je dejal minister za kolonije

Velter včeraj, ko so ga častniki spraševali

o mednarodni kolonialni konferenci, ki naj bi

se sestala še v kratkem.

100 ribičev je ostalo na ledeni plošči v Kaspiškem

morju, ki se je zadnje čase otajalo tako naglo,

da ribiči, ki so bili na ledu, niso mogli po-

begniti.

Na včerajšnji predni seji angleške vlade so raz-

pravljali predvsem o Španiji. Prišli so do skle-

pa, da je malo upanja, da bi general Franco

odnehal od svoje zahteve, naj se rdeči brez-

pogojno udajo.

Arabci po nekaterih palestinskih mestih je pre-

povedano odseljati držali roke v žepu, ker An-

gleži menijo, da skrivajo ljudje, ki drže roke

v obleki, pod njo orožje.

400 modernih protiletalskih topov bo branilo Lon-

don pred napadi z zraka, je dejal vojni mini-

ster Hore Belisha včeraj v poslanski zbornici.

Hranilne vloge v Italiji so lani zrasle za dve mili-

jarde lire.

Italijansko časopisje dolži Francijo, da hoče s svo-

jimi posredovalnimi predlogi oslabil Franco-

vo zmago.

Ameriška vlada za zdaj ne misli priznati nacio-

nalne Španije, je izjavil zunanji minister Hull

včeraj. Pač pa to vprašanje zelo resno prou-

čuje in bo v kratkem času storila vse po-

trebno.

100 ljudi je zasul plaz v japonski vasi Subino. 90

so jih živih rešili.

Zdravstveno stanje sv. očeta je po sinočnem urad-

nem poročilu zadovoljivo.

37 Italijanov je bilo ubitih januarja v raznih spo-

padih med Abesinci in italijanskimi četami ter

oblastnimi organi, pravi uradno poročilo iz

Rima.

Italijanski zunanji minister grof Ciano bo —

po poročilih nekaterih listov — obiskal Berlin 28.

februarja in se z nemškimi voditelji posvetoval o

vseh važnih vprašanjih, predvsem o kolonijah, o

italijanskih zahtevah do Francije in o nemški po-

moči v morebitni vojni.

Pri mednarodnih tekmah v hokeju na ledu

za svetovno prvenstvo je Kanada zmagala nad

Češkoslovaško z 2:0, Švica pa nad Združenimi

državami s 3:2.

Predsednik rdeče španske vlade je izjavil

francoskim častnikom, da njegov prihod v Fran-

cijo ne pomeni, da bi se bil odpovedal dolžnostim

predsednika vlade.

Romunski zunanji minister Gafencu bo obis-

kal Varšavo v začetku marca ter se posvetoval o

novih zvezah med obema državama.

Ves telefonski in telegrafski promet sta pre-

kinila v Subotici dva pjanca, ki sta prišla proti

večeru na glavno pošto. Iskala sta nekega uradni-

ka in ko ga nista dobila, sta odprla stensko oma-

ro, v kateri so bile varovalke za telefonske, brzo-

javne in elektrine vode. V hipu je bila vsa hiša

v temi, a telefoni in brzojavni prekinjeni. Pijanec

sta poleg tega pobrala pokrovice od varovalk in

z njimi pobegnili. Čez dobre četiri ure so vse na-

prave na pošti popravili in kmalu nato pijanca

tudi prijeli. Za takovaj nesmiselnost početja bosta

trdo kaznovana.

Zaradi »krščenega« vina so se zagovarjali

pred zagrebškimi sodiščem trije gostilničarji. Pri

prvem je preiskava ugotovila 18% vode v vinu,

pri drugem 13%, pri tretjem pa 12%. Prvi go-

stilničar je dokazal, da so mu vodo nalili v vino

neki gostje in zadevo prijavili oblastem. Druga

dva pa sta se izgovarjala, da jim je alkohol iz

sodov izhlapel. Za tak zagovor pa sta dobila

vsak po 1000 dinarjev kazni.

Zaloge dalmatinskega vina se zadnje tedne

naglo praznijo. Vinogradniki na otokih Hvar,

Brač, Vis so skoro vse vino po ugodnih cenah že

prodali. Prav tako dobro kupujejo so naredili tudi

v Kaštelih. Če bo šlo z dosed

Spomeniško vprašanje za Maribor - rešeno

Maribor, 9. februarja.

Na kratko smo v včerajšnjem »Slovenskem domu« javili rezultat odločitve žirije, ki je izbrala izmed 27 najprimernejših osnutkov za mariborski spomenik pokojnemu vladarju Aleksandru I. Javili smo le glavne rezultate, da je prvo nagrado v znesku 16.000 din dobil osnutek pod geslom »Nova osr, ki sta ga predložila mariborski arhitekt Jaroslav Černigoj in ljubljanski kipar Boris Kalin, da sta dobila drugo nagrado 12.000 din ljubljanska umetnika kipar Tine Kos in inž. arh. Miro Kos, ki sta predložila tri osnutke pod geslom »Pohoda, obe tretji nagradi po 6000 din pa sta bili podeljeni za osnutek »Svoboda«, delo akad. kiparja Zdenka Kalina in arh. Franja Kugliča iz Ljubljane ter osnutek pod geslom »1818-1899« akad. kiparja Dragotina Filipovića iz Zagreba.

Nagrade, odkupi razstava

Nadalje je žirija sklenila odkupiti po 2500 din osnutke, predložene pod sledečimi gesli: »Stražar, »8434«, »Osvobođenje 18«, »MCM«, predlaga pa odboru za postavitev spomenika še odkup dveh osnutkov pod gesli »Naša zemlja« in »1111« z zneski po 2500 din. Žirija predlaga odboru tudi, da se izplača 11 priznanj po 1000 din za osnutke, predložene pod sledečimi gesli: »444«, »1872«, »Zedniti se«, »MN 5«, »Jugoslavija«, »357«, »999«, »Slov. rod«, »Chamaecypariss«, »P. in A. 1«. Spomeniški odbor poziva natečajnike, ki so pod navedenimi gesli predložili svoje osnutke, da se izjavijo, če so zadovoljni z odkupom, in kar bo odbor zapečaten kuverti odprl. Odbor bo v prihodnjih dneh priredil razstavo vseh predloženih osnutkov. Termin razstave bo objavljen. Aranzirala jo bosta v eni grajskih dvoran inž. arh. Černigoj in akad. slikar Zoran Mušič.

Spomeniško vprašanje rešeno

Žirija je predložila spomeniški odboru in mestni občini, da s prvo oceno nagraden osnutek v celoti izvedeta. Kdor je ta osnutek videl ter ga primerjal z ostalimi, bo mnenju žirije prihrdil. S tem bi bilo tudi rešeno za Maribor precej spomeniško vprašanje, ki je akraja vzbujalo precej nervoznosti in je obetalo postati prav tako kožljivo in sporno, kakor je vprašanje Aleksandrovega spomenika v Ljubljani. Mariborski odbor za postavitev spomenika pa so rešili vseh teh skrbi in pregledali naši umetniki, arhitekti in kiparji, kajti po mnenju članov žirije, ki so imeli priložnost proučiti projekte za ljubljanski spomenik,

so osnutki za mariborski spomenik mnogo boljši

kakor pa so bili predloženi žiriji v Ljubljani. Imeli so pa natečajniki za mariborski spomenik deloma lažjo nalogo, ker so bili vezani na gotov prostor in je Trg Svobode v Mariboru tudi arhitektonsko primernejši za postavitev likovnega spomenika kakor os prostori, ki so na razpolago v Ljubljani. Poudarek naloge je bil predvsem arhitektonskega značaja. Regulacija Trga Svobode je predstavljala zapleten problem, ki so ga pa nekateri arhitekti zelo posrečeno rešili. So pa skoraj vsi osnutki bolehal več ali manj na isti hibi: ali so imeli arhitekti slabe kiparje ali pa kiparji slabe arhitekte. Predloženih je bilo nekaj osnutkov, o katerih bi se dalo reči, da so glede plastike enakovredni ali celo boljši kakor je osnutek za kip Borisa Kalina, niso pa odgovarjali zaradi arhitektonske rešitve prostora. Drugi osnutki zopet kažejo izredno posrečeno zamisli glede regulacije Trga Svobode. Tako na primer so vsi trije osnutki, ki sta jih predložila kipar Tine Kos in inž. arh. Miro Kos, naravnost odlični in nad vse originalni v pogledu spomenika. Kipar Kos je umel podati figuri izredno razgibanost, in kar je glavno, znal jo je tudi temu primerno »oblečiti«, dočim je skoraj pri vseh drugih spomeniških osnutkih uporabljena stereotipna uniforma in sablja. Slabša pa je pri Kosovih osnutkih zamisel regulacije trga.

Za osnutek, ki je dobil prvo nagrado

se more reči, da je posrečen predvsem v arhitektonskem pogledu, kar je zaslug inž. arh. Černigoja. Bistvo osnutka je izraženo že v geslu »Nova osr. Trg Svobode je razdeljen v dva dela, v severnega, višjega in južnega, nižjega. Oba dela loči v smeri pričetka bastije stopnišče. V sredini severnega dela je predviden nizki vodnjak z vodometa. Ta del trga se proti severu končuje s petimi kanadskimi topoli. Spodnji del trga ima te posebnosti: Promenada se v isti širini, kakor jo zavzema ob Aleksandrovi cesti, potegne do gradu ter jo loči od cestišča nasad topolov. Novi del promenade dobi dva taka kandelabra, kakor so na starem delu. Trg je tlakovan z risbo, ki podčrta tendenco osi. Na njem sta dve vrsti kandelabrov

monumentalne oblike in pa visok drog za zastavo s bronastim podstavkom. Spomenik stoji na spodnjem delu trga pred gradom. Ima značaj srednjeveških spomenikov ter je vključen v arhitekturo, v kateri stoji. Spomenik predstavlja jezdeca na konju ter stoji na dveh visokih stebrih, ki se dvigata tako, da je kip sam v višini grajskih arkad. S tem je doseženo, da se bo kip za vse poglavitne poglede odražal od neba, kar zahteva že barva in bistvo bron, tako da ga ne bi ubijalo temno ozadje grajske strehe.

Zanimivosti s posvetov žirije

Kakor že omenjeno, je žirija dobila v presojo 27 osnutkov. Žirija se je sestala prvič 3. februarja, posvetovala in proučevala pa so trajala do sredi. Žirija je zasedala v eni izmed dvoran v mestnem gradu. Da članom žirije ne bo mraz, jim je mestno električno podjetje postavilo v dvorano veliko električno peč. Že v prvih dveh dneh je žirija izločila 17 osnutkov ter jih je obdržala samo 10 v ožjo presojo. Točno ne bo mogoče izvedeti, koliko kiparjev in arhitektov se je konkurence udeležilo, ker kuvert tistih osnutkov, ki so bili izločeni, ne bodo odprli in se imena konkurentov ne bodo vedela. Računa pa se po znakih, ki so jih kazali posamezni osnutki, da se je udeležilo natečaja 22 konkurentov, od katerih so nekateri predložili po več osnutkov pod različnimi gesli.

Gozdovi na severni meji propadajo

Spet je prišel čas sekanja gozdov, ki je letos zlasti predvsem živahen ob meji. Gospodarske težave v sedanjem času so prisilile marsikatero kmet, da je moral v skrajno težkem položaju poseči po svoji zlati rezervi in prodati svoj gozd, da se tako reši gospodarskega hiranja in naposled celo propada. Žalosten je marsikje pogled po prostih obširnih goščavah, ki kažejo pravo gospodarsko nesrečo današnjega časa. Vse bolj žalostno pa je, da posevčajo na kmetih tako malo paznje pogozdovanju zapuščenih goščav. Mnogi posekajo cele parcele, ne da bi se nato dolga leta zmenili in sploh brigali za te dele zemlje, iz katere vzraste le trnje, leska, brinje in drug manj vreden drobiž. Ali nas bo to gospodarstvo rešilo? Skrajni čas je že, da tem stvarim posvetimo več pozornosti, tako gozdni posestniki kakor tudi oblast, ki naj poskrbi za redno pogozdovanje zapuščenih goščav in prisilijo gmošto na pomoč.

Strokovnjaki za zatiranje merjascev so prišli na Veliki Planini

Kamnik, 8. febr.

Dolga zima daje povod raznim brezposelnim pohajčem, da skujejo razne načrte — kako bi se preživeli in prišli morebiti tudi do denarja. V Karavankah »Pod Stožcem« je bil konec januarja t. l. izvršen vlom v lovsko kočjo g. Fr. Dolence, veletrgovca iz Kranja. Kmalu se je ugotovilo, da je vliomil v kočjo neki mladenič v starosti 28 let, doma iz Sv. Križa pri Trzinu. Kočo je vso premetal in si nabral precej vrednih stvari, med temi: dobro ohranjeno lovsko puško, lovski nož itd. in s tem povzročil lastniku nekaj jurjev škoda. Tako opremljen je vliomelec izginil in zabilas vsako sled za seboj.

Včeraj pa se pojavi pri oskrbniku kočje na Veliki planini neznanec, opremljen z lovsko puško ter se predstavi kot strokovnjak za iztrebljenje divjih mrjascev. Oskrbnik mu je zatrdil, da v naših planinah ni tega zaroda, neznanec pa se je izvijal z izgovorom, da je to nemogoče in bi bilo čudno, da bi njega tako potegnili za nos ter v ta namen klicali iz Nemčije. Če pa bi bilo kaj na tem, mu vpadne v besedo oskrbnik, imamo mnogo domačih vrstih lovcev, ki bi znali tudi mrjasec iztrebiti brez strokovnjakov iz Nemčije.

Kot da bi jo kdo klical, se nepričakovano pojavi v kočjo orožniška patrula iz Kamnika, ki je seveda takoj posegla v zanimivo razpravo. Orožniki so takoj poznali po obnašanju in opremljenosti, da pri tujei ne more biti v redu. Tatu so najprej razorožili, nakar se je pričelo obirno zasliševanje. »Lovski strokovnjak« se je zapletel v razna protivolja. Ker so orožniki uvideli, da mladenič najbrže tudi nima sredstev za prenočišče v koči, so ga povabili s seboj v Kamnik in mu stanovanje preskrbeli pri tukajšnjem okrajnem sodišču.

Naročajte Slovenski dom!

Zaradi pretirane zaštite divjačine kmet skoraj ni več gospodar svojih gozdov

Stari trg, 8. februarja.

Pred kakimi 80 leti so bili naši gozdovi poraščeni vse bolj z listnatim drevjem, iglavcev se je dobilo prav malo. Po tedanjih kmetih pa tudi graščinskih gozdovih se je pasla živina, od katere je v tistih časih imel naš kmet glavni dohodek.

Takrat še ni bilo čest in ne tako razvite lesne industrije. Kmet je poleg goveje živine redil tudi ovce in koze. Ovce zaradi volne za lastno potrebo, koze pa zaradi mleka.

Da je bilo koz in ovac precejšnje število, priča dejstvo, da je imela vsaka vas za goveda posebej pastirja (črednika), posebej za ovce (ovčarja) in posebej za koze (kozarja).

Da so koze delale škodo po gozdovih, posebno pri iglastem drevju, je razumljivo, saj koza najraje obira vršičke mladejših drevec. Zato je bila po starih avstrijskih zakonih vsaka skupna pašna pravica, posebno pa kozja pašna, po gozdovih in pašnikih prepovedana.

V rokah imamo listino, ki tako pašo prepoveduje in se glasi: Št. 12.126. Razglas. Na predlog c. kr. gozdnega nadzorništa izpoznalo je c. kr. okrajno glavarstvo za pravo, da s 1. januarjem 1889. leta kozjo pašo, v vseh gozdih in posebej še na spodaj zaznamovanih obraščenih pašnikih prepove.

Prestopniki te prepovedi kaznovali se bodo po § 7. in 11. cesarske naredbe z dne 30. aprila 1854. l. državnega zakonika št. 96 z zaporom in ako od prestopkov zdovratno ne odjenja, bodo se na pašnikih koze pobile.

Proti temu odloku slobodna je pritožba do visoke c. kr. deželne vlade tekom 14 dni po vročitvi. (Tu so navedene par. števil.)

V Logatcu, dne 20. septembra 1888.

c. kr. okrajni glavar — Ruš.

Drugi razglas istega oblasti iz l. 1890. št. 1435 pravi, da je c. kr. deželna vlada na prošnjo ene vasi dovolila individualno razdelitev označenih gozdov pod pogojem, da se opusti izvrševanje skupnih pašnih pravic udeležencev dotičnih gozdov in se sploh prepove. Vsak prestopnik se bo kaznoval z globo do 100 gld ali zapor do 14 dni.

Nerazumljivo pa je, da se sme po naših gozdovih pasti v neomejenem številu smrad in jelenjad in da je ena z zakonoma zaščiten pred domačo kozjo, dalje je nerazumljivo, da mora kmet svoja zemljišča dati lovskemu zakupniku (ki je tuje) pod občinsko lovišče v najem in da tega lovišča ne sme vzeti v zakup.

Ker so nam s silo prepovedali skupne pašne pravice zaradi krčenja gozdov in obraščajočih pašnikov ter razvijajoče se lesne industrije, je kmet začel bolj gojiti gozd, ki ga je do zadnjih let edini preživljal.

S skrbjo gleda kmet v bodočnost — izgubil je pašne pravice po gozdovih. Te pravice so se raztezale tudi na graščinske gozdove. Kmetu se krči zaslužek pri vožnjah zaradi tovornih avtomobilov,

Ljubljana od včera do danes

Ljubljana, 9. febr.

Današnje jutro je bilo čisto podobno jeseni. Megla, čeprav nekoliko bolj mrzla, bolj suha kot jesenska, je na široko ogrnila vso Ljubljano in bližnjo okolico. Kakšne posebne škode ni naredila in tudi posebnega presenečenja ne, saj smo jo v Ljubljani že skoro tako navajeni kot zajtrka. Tudi kakšnih prometnih nesreč ni povzročila, kar je gotovo v neki meri znak, da so se avtomobilski vozači in kolesarji že nekoliko poboljšali. Le nekaj je med njimi še vedno takšnih, ki mislijo, da se ne more pripetiti ničesar niti njim, niti tistim, ki jih pri svoji divji vožnji srečujejo na ulicah. Megla pa ni bila to jutro namenjena samo slovenski prestolnici pač pa tudi hrvaški in erbski in obenem jugoslovanski. Najostejša je bila, kakor poročajo, v Beogradu, saj ima glavno mesto tudi v tem oziru lahko kaj prednosti. Pravijo, da se je že sinoči nad Beogradom in vso okolico vlegla tako gosta megla, da na begradskem letališču ni moglo pristati nobeno letalo, poleg tega pa je bilo tudi več manjših prometnih nesreč. Precej nepričakovano pa je bila nenavadno gosta megla v Zagrebu.

Nekaj manjših nesreč

V ljubljanski bolnišnici so iskali pomoči sledeči ponesrečenci: Smid Danijel, sin delavca iz Koroške Bele, se je doma sanka. Pri tem se je prekučil in si zlomil nogo. Marinko Vinko, poslenikov sin iz Velikih Lašč, se je smukal okrog slamozernice, ki je bila v pogonu. Radovednost je bila po vsej verjetnosti kriva, da je z desno

krči in uničuje se njegov gozd in polje po divjačini.

Vprašamo, ali je divjačina (lov), ki služi nekaterim ljudem (največkrat tujcem) za luksuz (sport), več kakor ubogi kmet, ki gara z dneva v noč? Kaj ni zakon, ki štiti divjačino pred človekom, krivičen?

Apeliramo na naše poslance, da zastavijo vse sile, da se lovski zakon spremeni in sicer temeljito. Zaslišijo naj se tudi kmečke občine in vsi tisti, ki se borijo za divjačino za svoj obstanek. Zakupna doba naj se zniža na tri leta. Zakupnik lova je lahko vsaka oseba, ki kupnino plača. Občinska lovišča se morajo razparcelirati na več oddelkov, lastna lovišča naj bodo vsi skupni kompleksi v izmeri 100 ha.

Prosimo poklicana oblastva, da posvete našemu obmejnemu in obubožanemu kraju tudi v zadevi lova in z njim združenimi vprašanji obstoja in napredka kmetijskega več paznje.

Kar šest roparjev je vdrl v stanovanje

Celje, 9. februarja.

Zadnje dni smo poročali o dveh napadih, enem v Frankolovem, drugem pa v Gotovljah ter še o številnih vlomih in tatvahn v Celju in celjski okolici. Kljub vsej požrtvovalnosti orožnikov se še ni posrečilo razkrinkati roparske tolpe. Vlom in tatvina pa se le še bolj množe. Skoro ni mine dan, da ne bi tatovi kje kaj izmaknili. Čist jasno je, da se je morala organizirati večja roparska tolpa, ki hoče kar sistematično nadaljevati v lomih in še dalje strahovati ves celjski okraj.

Snoči okoli 10 je vlomilo kar šest roparjev v hišo Gorican Marije v Razborju pri Novi Cerkvi. Roparji so vdrli skozi okno, prišli v kuhinjo ter zahtevali od gospodinje in kuharice denar. Obe sta zagnali vik in krik ter tako pregnali roparje, ki so zbežali v neznan smer.

Prebivalstvo v Celju in okolici je vse zbegano in prosi oblasti, naj še z večjo vneto začne zasledovati to drzno roparsko tolpo ter jo svari za trdne zapah.

Vremensko poročilo

Kranjska gora: — 4, sončno, 30 snega, pršilo, sankaljšče uporabno.

Rateče-Planica: — 5, sončno, 35 snega, pršilo.

Na prislojnih legah osrenjen, skakalnica uporabna.

Planica-Slatna: — 5, sončno, 55 snega, pršilo.

Peč-Petelinjek: — 5, sončno, 60 snega, pršilo.

Dorje-Mojstrana: — 3, sončno, 25 snega, snež.

Pokljuka: — 6, sončno, 80 snega, pršilo, na sončnih legah osrenjen.

Dom na Komni: — 4, sončno, 180 snega, pršilo.

Dom na Voglu: — 6, sončno, 175 snega, pršilo.

Gorjuše: — 10, sončno, 40 snega, pršilo.

Kravec: — 4, 80 snega, pršilo.

Velika Planina: — 4, sončno, 80 snega, na južnih legah osrenjen.

Mir na reševalni postaji

Ljubljanski reševalci so imeli od včera do danes izredno malo posla. Nikjer se ni zgodilo kaj hujšega, ki bi dalo povoda za kakšno »senzacijo«. Reševalci so »posredovali« v nekaj manjših »primerih«, ko so dva, tri prepeljali v bolnišnico, da ne bi bilo prepozno. Pa ne kakšnih, ki bi se ponesrečili, pač pa le bolniki. In po teh nekaj običajnih vožnjah od reševalne postaje do kakšnega zasebnega stanovanja, odtod v bolnišnico in potem spet nazaj domov, je bilo vse mirno tudi pred Mestnim domom. Gorelo ni nikjer, da bi morali nastopiti tudi ljubljanski gasilci, in tudi hujše nesreče ni bilo v Ljubljani in daleč okoli nje nobene. Res, redko kdaj privoščijo ljubljanski reševalci tako mirno noč, kot je bila nočjojšna.

»Da, meščanski general, za republiko.«

»Ne, pač pa za republikanca Lucaya. Za njegovo posestvo, na katerega bi se rad po vojni umaknil kot Cincinnatus k svojemu plugu — posestvo, ki so ga ustvarili aristokrati. Ali ni tako, meščanski major?« Drug drugemu sta gledala v oči. Iz Lucayovih oči so letele iskre.

»Za moj del, je končno odvrnil Napoleon, »če to zemljo tudi obdržite. Ker sem jaz jamčil zanj.«

»Trinog! In jaz sem mu služil s svojim življenjem!«

»Zaradi tega naj vas nikar ne skrbi, meščan, je dejal Napoleon. »Dajte sem vaš meč. Vzemite ga, Joseph.«

Med potjo je obesil Joseph Bonaparte na hodniku meč ljudskega prijatelja na isti obešalnik, kjer sta visela njegov klobuk in dežnik. Napoleon se je smejal. Nenadno je dobil velik apetit, ko je zaslišal živahno kramljanje, ki je prihajalo vedno bliže s travnika za hišo, kjer je bilo v senci zlatozelenih kostanjev vse pripravljeno za obed. Njegovo spremstvo, častniki in uradniki, so že stoji čakali za mizami nanj. Vsi so molčali, ko je stopil na svoje mesto.

»Začnimo, je dejal ter se naglo vsedel.

Antonio in Vincenc sta sedela pri Bourienovi mizi. Obid se je začel razmeroma zelo dolgočasno. Napoleon in Joseph Bonaparte sta sedela v gotovi oddaljenosti drug od drugega pri posebnih mizi ter se le med seboj nekaj malega menila. Bourienne je bil utrujen in je malo govoril. Vsi drugi, kar jih je bilo pri mizah, so bili pisarji in pomočniki. Le tu pa tam se je kdo oglašil in se nalahno zasmejal. Večerno cvrčanje pticv in dih mrzle sape v veveju, vse to je dajalo temu razpoloženju neko pritrjeno svedanost. Vse pa se je namah spremenilo, še predno je prišla na mizo druga jed.

Velika kočija, ki jo je spremljal oddelček konjenice, je prihajala po cesti v smeri iz Pariza. Trobenta je dala znamenje. Vsi so se zasmejali. Po cesti so vpili »hurra!«

Kočija je brezobzirno zavila prav čez sredo travnika. Ne daleč proč od mize, kjer sta sedela Napoleon in njegov brat, se je ustavila. V njej je sedel mož, ki je moral biti zelo ugleden. Od velikega trioglatega pokrivala so mu visela rdeča, bela in modra peresa. Kočija se je zazibala in naglila na stran, ko je s precejšnjo težavo stopil skozi njena vrata. Najprej je izstopilo par lakastih čevljev z zlatimi zaponkami, nato velike bele usnjate hlače, ki so bile napete kakor jadrnice, kadar se zapne vanje silovita burja. Zatem se je prikazal mogočen širok pas in nad njim moder, z zlatimi lavorovimi listi okrašen jopič, nazadnje pa — ko so se široka ramena le izvila iz voza in se je vsa postava izravnila — nečloveško visok ovratnik.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Skočil je pokonec in obrnil istočasno Antoniu hrbet. Zadnja beseda je Antoniu še vedno bobnela v ušesih kot strel.

Napoleon je pristihnil udarcem konjskih kopit, ki so se s silno naglico bližali po cesti od Pariza sem.

»Iz Londona, Bourienne«, je pripomnil. »Prav gotovo.« Prekrižal si je roke in čakal.

In prav takšen, kakršen je zdaj stal pred njim, je ostal Antoniu vedno v spominu, vzravnani, poln življenja, njegovo bronasto čelo pa ozarjeno s soncem. Kakor da bi izžarevala iz njega svetloba in se razlivala po sobi.

»To je več kot vse zmage, Bourienne«, je pripomnil Bonaparte. Poročila, ki jih je prinesel sel, so bila nepričakovano dobra. Mirovni sklepi so bili podpisani. »Vzpostavil bom znova državo, ki so jo izgubili Bourbonci — te angleške kolonije — in špansko Louisiano, vse v enem letu. Neverjetno je, s tem ministrom je lažji posel kot s Pittom. Pusti, naj Malto kar obdrži. O tej stvari se bom že pozneje z njimi pomenil. Le pet let miru, da spravim na noge vojsko — in potem — Začel je hoditi sem in tja. Zmagoslavje mu je pospeševalo korake. Kakor da so noge dobile krila.

»Major Lucay se je prišel javiti, je sporočil ordonanec.

Bonaparte je pogledal Lucaya, videl pa ga ni. Pretehlaval je zadnjo stopnjo, do katere se je Lucay povzpela. »Ti norci v tribunalu se morajo učiti molčati. En zakon mora biti — in ena volja, ki ga izvršuje. Cambacérés mora zakonik dovršiti.« Rejen in len dečko je bil ta drugi konzul. Voljan, toda počasn. Vsi so bili tako počasni... Ta mir z Anglijo — kdo bi verjel, da je pod takimi pogoji sploh možen? Tam onstran Rokavskega prelca ne more biti vse tako sijajno. Celinska zavora jo je upropastila. Nobenega uvoza več iz Anglije! Ljudstvo se mora naučiti, kako se da izhajati tudi brez čaja in sladkorja. Domoljubi se lahko odpovedo čaju... Stiskal je pest in pogledal skozi okno.

Njegov brat Joseph, ki je bil videti še nekoliko bolj renjen kot ponavadi, se je pravkar pripeljal in zlezal iz svojega voza. Italijanski jelenček. Napoleona je sponjinal na Ajaccio. Na mestnega veletrgovca, ki v senci šotora je svoje pomaranče — ali na podeželskega plemiča poleg njega. Josepha ni bilo mogoče pripraviti do tega, da bi bil videti dostojen. Njegov obraz je izdal nek zadrego. In dežnik! Že nekaj let ni bilo tako suhe jeseni. Izročil ga je pri vходу

mlademu Beauharnaisu. Josephine je imela prav, to mora prenehati.

Hitel je ven.

»Joseph!«

»Napoleon, mon frère, čestitam. Ali ti nisem povedal, če boš pisal Foxu, da se bo veler zasulak? On tudi že prihaja, da te pozdravi kot zaščitnika svobode. Zdaj moremo biti vsi lepo mirno v Franciji! Poljubil je Napoleona na obe lici. Beauharnais je čakal uslužno in držal dežnik na roki.

Največji mož od Julia Cezarja sem je stal med vrati male hiše v Noguenu in se potil. Pravkar je doživel poraz. Ob navzočnosti svojega nepremagljivega starejšega brata ga je navdajalo vselej neko nenavadno mrtvilo. Le Joseph je moral priti, pa je bil Napoleon spet samo bratec.

»Stopi noter«, je dejal. »Veseli me, da te spet vidim. Daj Beauharnaisu tudi svoj klobuk.« Vedno je bilo v nekako tolažbo, če so se Josephinini ljudje zavedali, kdo so to Bonapartejevi.

Napoleon, Joseph in Bourienne niso opazili Lucaya, čeprav je vstal, ko so šli mimo njega.

Jezno se je spet vsedel, ko so se spet zaprla vrata. Tako daleč je torej prišel. Aristokratije so se tudi že vrnili. In kdo je ta mali koroški general, da pusti čakati domoljubnega človeka? »Lucay, prijatelj francoskega naroda«, ga je nekoč imenoval Marat. Glas trombe, ki je klicala k večerji, ga je vzdrnil iz tega premišljevanja. Bonaparte se je prikazal pri vratih.

»Oui, il faut manger«, je dejal Joseph in naredil pri tem od sile resen obraz.

»Dobro večer, meščanski general, ga je pozdravil Lucay. Stal je pred Napoleonom v svoji zanikrni uniformi. Brki so se mu ježili in bil je prav takšen kot kakšna pošast iz preteklosti. Nekdanji uradni naslov, katerega se je zdaj vsak, kdor se je razumel na to, skrbno izgubil, je zvenel Napoleonu na uho, kakor da se nanj ne ozira. »Meščanski general« — in on je pravkar podpisal mir z Anglijo! Kdo je torej tepec? En sam pogled je zgrabil kratkohladega majorja.

»Lucay — konji gospoda Nolteja, je pošepetal Bourienne.

»Kaj delate v Châteauf-Thierry, Lucay?«

»Mene in moje veterane je poslal nek aristokrat iz vašega štaba tja, da izvedemo nabor, meščanski general. Sicer bi dobili zdaj verjetno v Parizu svojo plačo. To se pravi: če meščanski general sploh misli na to, da plača porenjsko vojsko.« Grenko se je nasmešnil.

»In vi delate torej po zakonu, ko ste vzeli bogatemu nemškemu bankirju par konj, meščanski major?«

Od tu in tam

V vseh hrvaških pokrajinah z nestrpnostjo pričakuje deklaracije nove vlade Dragiša Cvetkovića. Umik zagovornikov strogega unitarizma iz vlade tolmačijo to kot posledico rezultatov zadnjih volitev. Tudi srbska javnost, ki trezno razsoja naše notranje razmere, pozdravlja korak, ki je bil storjen za pripravo sporazuma s Hrvati. Pač pa so silno nezadovoljni s spremembami po poročilih »Jutarnjega lista« nekateri krogi v Dubrovniku, ki so gospodarili dolga leta na občini in vselej kazali svoje zadovoljstvo, če se je vprašanje sporazuma s Hrvati odinilo v ozadje. Odmev sprememb se opaža tudi pri agenciji Avala. »Jutarnji list« poroča, da je dobil direktor Avale Gradimir Kozomarić krajši dopust. Ker poročila ne navajajo tehničnih razlogov za ta nepričakovani dopust, ni izključeno, da se direktor Kozomarić ni mogel takoj živjeti v nove razmere. Druga zanimivost je policijska ukinitve dveh hrvaških tednikov »Nezavisnost« in »Hrvatski borec«, ki sta izhajala v Zagrebu. Oba lista sta pisala proti dr. Mačkoviću gibanju. Ukinjena pa sta bila po navedah »Jutarnjega lista« na temelju odredb tiskovnega zakona.

Konferenca ravnateljev jugoslovanskih tobačnih tovarnov se je začela 2. dne v Nišu. Navzoči so vsi ravnatelji med njimi tudi ljubljanski; eše pa vodi načelnik za predelovanje tobaka pri monopolski upravi Maršičanin. Na sporodu so imeli pogovor o kakovosti tobačnih izdelkov posameznih tovarnov in razpravo o poboljšanju kakovosti cigaret in cigar. Govorili so tudi o unifikaciji proizvodnje, s čimer bi se izognili opravičenim pritožbam kadilcev, da proizvajajo nekatere tovarne boljše cigarete iste znamke kakor pa druge. Na ta račun so imeli naši kadilci, ki so okusili cigarete iz bosanskih ali srbskih tovarnov, mnogokaj povedati.

Proizvodnja bakra, surovega in elektrolitičnega, se v naši državi iz leta v leto dviga. Lani je naša država dosegla 2 odstotka vse svetovne proizvodnje bakra, katerega je bilo na vsem svetu izkopanega 2.150.000 ton. Največji proizvajalec so Združene države, potem pa pridejo Čile, Kanada, Brazilija, Kongo, Rusija, Japonska, Mehika in Jugoslavija, katera je lani pridobila 40.000 ton bakra. Ko so pa začele lani obratovati v borskih rudnikih nove naprave za elektrolitično pridobivanje bakra, se je proizvodnja še dvignila. Proračunano je bilo, da bo mesečna proizvodnja dala po 1000 ton, toda že drugi mesec je proizvodnja dosegla število 1870 ton. Vse kaže, da bo naša država v nekaj letih v Evropi že prvi proizvajalec bakra, ki ga zlasti oboroževalna industrija neobhodno potrebuje.

Vas, ki se med vsemi naselji v naši državi postavi s največjo rojstvi, je Filipovo blizu Bačke Palanke, ki šteje nekaj nad 4000 prebivalcev. Večji del so to priseljeni Nemci, ki so nenavadno pobožni. Predlanskim je bilo v vasi 258 zakonitih parov, ki so imeli po 6 do 9 otrok, okrog 100 parov z več kot devetimi otroki in 15 parov, kjer se je rodilo tudi od 16 do 19 otrok. Filipovo pa daje tudi največ duhovnikov in usmiljenj. Dosele je šlo od doma preko sto usmiljenj in nekaj nad 40 duhovnikov. Ni je skoro družine, ki ne bi imela naročenega vsaj enega nabožnega časopisa. Vse to pa omogoča dober gneten položaj prebivalcev. Vsi imajo bogata polja, ki rade mnogo tudi za izvoz. Zanimivo pa je, da teh ljudi bogastvo, ki je pri njih doma, ni naredilo preveč posvetnjaških.

Pri sporu okrog polmilijonske menice je izgubil drugača pol milijona dinarjev novosadski mešar Stevan Bartolović. Moč je kmalu po vojni kupil vse delnice neke tovarne in najel pri tem posojilo pol milijona dinarjev pri Zadrugi gospodarske banke. Kmalu pa se je izkazalo, da so bile delnice brez sleherne vrednosti. Nazadnje ga je tudi banka prišla za izplačilo in ga tožila pred sodiščem, ker je imel Bartolović več nepremičnin. Toda Bartolović se je hotel temu izogniti z izgovorom, da je svoje delnice moral banki izročiti takoj po najetju posojila za garancijo in da zato banki tudi ne bo povrnil posojila. Tožbe so šle skozi vse instance, dokler ni končno kasacijsko sodišče potrdilo sodbo prvostopenjskega sodišča. Da mora Bartolović plačati pol milijona posojila in še okrog pol milijona pravnih stroškov. Tako je mož prišel skoro ob vse svoje premoženje.

Jadrnica s tremi ljudmi posadke se je potopila pred dvema dnevi v bližini otoka Risanja v Dalmaciji. Močna burja, ki je divjala zadnje dni, je dvignila na morju visoke valove, ki so vdrali tudi v notranjost jadrnice. Ladja se je začela naglo potapljati tako, da se je od štirih mornarjev rešil le eden. Oblasti so se za nesrečo začele takoj zanimati in so ugotovile, da gre za tihotapsko ladjo, ki je vozila blago, prethotapljeno iz Zadra.

Groba slavnega dubrovnika pesnika Ivana Gundulića kljub vestnemu iskanju niso mogli najti. Poročali smo že, da so znanstveniki prignali epor o točnem kraju zadnjega Gunduličevega počivališča do take ostrine, da je končno obveljal predlog, naj se preklopijo tla francišanske cerkve in najde pesnikov grob. Prekopali so zares tla in odkrili grobnico družine Gundulić, toda pesnikovega groba očitno niso našli. Pač pa so našli pri tem več grobov znamenitih Dubrovčanov, zlasti pa velikega filozofa in matematika Rudjera Boškovića.

Izkoriščevalca mladih deklet je prišla policija v Belgradu. V predmestju je bila mala gostilna, kjer je bila ljubezna na prodaj klub vsem prepovedanim in strogim kaznim, ki zadenejo pri nas take grešnike. Ko je policija dobila prijavo, je poslala detektive, ki so ydrl v stanovanjske oddelke gostilniškega posloja in naleteli na prizor, ki je potem onemogočil vsako izmikanje lastniku gostilne. Zgodba z zapeljanimi dekleti se začela in konča zmerom enako: izvajajo jo, da bo služila v gostilni, po nekaj dneh pa mora hočeš nočeš spoznati, da se je vjela v past. Takrat pa je pot v svobodo mnogo težavnejša. Čeprav se oblastva trudi, da bi zatrla ta nemoralna kolišča, je nemogoče reči, da bi se s tem nemoralna te vrste uspešno zaježila.

Drzen razbojniški napad se je primeril v Sombor na tovarnarja Gröberja in njegovo ženo. Sredi noči je tovarnar zaslišal jokanje svoje šestletne hčerke. Ugrabil je luč in hotel stopiti v otrokovo sobo. Čim pa je vrata odprl, ga je lopnil s topim predmetom po glavi nekaj neznanec. Ko je žena videla, kaj se je moču zgodilo, je skočila k oknu in ga hotela odpreti, da bi zakričala v pomoč. Toda razbojnik je bil urnejši ter je tudi njo podrl na tla z udarcem po glavi. Ko pa je videl, da tovarnar še kaže znake življenja, je razbojnik potegnil nož in ga zasadel žrtvi v želodec. Začel je nato brskati po stanovanju, toda otrok, ki se je na vse pretege drl, ga je prepodil. Policija je naslednjega dne prišla Gröberjevega sivočasnega trgovskega pomočnika.

Prezidavanje nadžupnijske cerkve v Moravčah

Cerkev sv. Martina v Moravčah je bila nekdanja podružnica pražupnije sv. Mihaela v Mengšu ter je spadala pod cerkevno nadoblast Ogleja vse do obstoja oglejskega patriarhata. Kdaj je bila zidana kakor tudi točno letnico ustanovitve moravške fare je zaradi pomanjkljivosti zgodovinskih virov težko določiti. Vsekakor je že obstojala v drugi polovici 13. stoletja, kjer srečamo prvega župnika, g. Vitiga de Lilgemberch, ki je bil član domačega plemstva Lilienbergov na Limbarski gori in v Belneku. Za časa cesarja Maksimilijana konec 15. stoletja so postale Moravče cesarska župnija. Po razpustu oglejske patriarhije l. 1751 je prešla moravška župnija pod cerkevno oblast goriškega nadškofa. Požar, ki je leta 1761 mnogo poškodoval župnišče, je uničil nedvomno mnogo važnih zgodovinskih dokumentov. V dekanijo je bila povišana moravška župnija l. 1783, kjer zasledimo prvega dekana v osebi g. Andreja Ignacija Pcepka. Dekanija je bila l. 1787 podrejena ljubljanski škofiji ter je štela že sredi 19. stoletja nad 23 tisoč prebivalcev.

Ob potresu l. 1895 je bila moravška farna cerkev hudo prizadeta. Že takrat je bila prezidava nujno potrebna; dobili bi bili tudi izdatno podporo, ker je bila fara tedaj cesarska in bi bila država nosila dve tretjini stroškov. Na žalost pa prizidavanja tedanjega dekana g. Kajdiža zaradi odpora nekaterih faranov niso uspela. Zgradili smo le oba porušena zvonika s pročeljem; cerkev pa je ostala takšna, kakor je bila. Razna popravila so vzela doslej več denarja, kot bi bilo stalo takrat vse zidanje.

Danes je cerkev v prav slabem stanju. Razpoklina vzdolž oboka kaže, da se pogreza leva stena in je nevarnost, da se obok poruši. Slaba je tudi streha in ostreže na prizidani zakristiji in hodnikih; zamakanje ob deževju pa razjeda podstrešni zidec. Posledica večkratne prezidave so številni koti in stopnice, odkoder se ne vidi na

oltar in na prižnico ter se tudi pridige dovolj ne razumejo. Vsa cerkev je dolga in ozka; tesen in neroden je zlasti prostor pred velikim oltarjem. Tudi okna se ne dajo več dobro zapirati.

Cerkveno predstojništvo je sprevidelo, da je po 40-letnem odlašanju treba nekaj ukreniti. Navbilo si je načrte za predelavanje, po katerih bi znašali skupni stroški 430 tisoč din. Poravnati bi jih morali v osemih letih s 43 odstotnim povikom doklad na davčno podlago moravške župnije, ki znaša približno 100.000 din. V ta namen je bilo sklicano v ponedeljek 30. januarja posvetovanje na kraju samem, kamor je priselala tudi stavbna komisija, občinski odbori z župani, cerkevna ključarja in mnogo drugih faranov. Stavbna komisija je ugotovila potrebo prezidavanja in sprejela od škofijstva že odobrene načrte, za katere so se izrekli složni tudi vsi navzoči farani. Glede časa za zbiranje denarnih sredstev so se končno zedinili na dobo 8 let tako, da bodo prva štiri leta pobirali le 20 odstotno doklado. V naslednjih štirih letih pa bo treba poravnati razliko med nabrano in določeno vsoto. Kdor hoče in more, plača lahko naprej v enkratnem znesku ter mu potem seveda pri davku ne bo treba odplačevati. Izvoljeni stavbni odbor bo baje že letos začel pripravljati material in zbirati prostovoljna denarna sredstva. Upamo tudi na pomoč banovine in države, ker je moravška okolica izrazito kmetijska in revna. Računamo na darove mnogih naklonjenih domačinov in rojakov, ki so razkropljeni po svetu in svoje ožje domovine še niso pozabili.

Na novo prezidana župna cerkev bo svetila in prostorna. Izginiti bodo vsi stranski koti, hodniki in stopnice, povsod se bo videlo na oltar in na prižnico ter ne bo prostora, kamor bi se ne čula božja beseda. Cerkev bo kras moravške doline ter bo pričala poznim rodovom, da smo se Moravčani zavedali svoje dolžnosti ter jo opravičeno času tudi izvršili.

Papeška proslava v Mariboru

bo v nedeljo, dne 12. februarja s sledečim sporedom:

Ob jutranjih urah pristopi organizirana katoliška mladina korporativno k sv. obehajili, ki ga solidarno z drugimi verskimi organizacijami daruje za svetega očeta Pija XI. in njegove vzvišene namene.

Ob 9.15 se zborejo zastopstva cerkvenih in katoliških organizacij z zastavami pred škofijskim dvorcem.

Ob 9.30 slovesni vohod prevz. škofa v stolno in mestno župnijsko cerkev v spremstvu duhovnikov in zastopstev z zastavami.

Za zastopnike državnih in avtonomnih oblastev in katoliških organizacij bodo v presbiteriju rezervni sedeži v klopih.

Zastavonoše naj stoje v presbiteriju ob straneh tako, da bo vernikom omogočen prost pogled na glavni oltar.

V cerkvi pridiga in pontifikalna sv. maša kot prošnja in zahvala za vladarstvo Pija XI.

Po sv. maši zahvalna pesem: »Tebe Boga hvallimo«.

Po slovesnosti v cerkvi priredi mariborska katoliška mladina ob 11.45 v dvorani Zadrugne gospodarske banke zunanjo papeško proslavo z naslednjim sporedom:

1. Pevske točke, ki jih izvajajo moški zbor.
2. Mirko Kejžar: Poziv Pija XI. k složnosti vseh katoličanov v delu za razmah kraljestva božjega na zemlji.

3. Deklamacija: Pozdrav Piju XI.
4. Drugi govor: Mladina prisega zvestobo svetemu očetu Piju XI.

5. Zaključna beseda.

6. »Povsod Bog«, zapoje vsi udeleženci.

Vstopnina prosta za katoliško mladino, dijaštvo in zastopstva državnih ter avtonomnih oblasti in katoliških organizacij.

Spored prireditve z besedilom pesmi: »Povsod Bog« se bo delil udeležencem pri vhodnih vratih v dvorano.

Razpis

Občina Videm ob Savi, okraj Brežice, razpisuje pragmatično mesto občinskega tajnika. Solnska izobrazba: Stiri razredi srednje šole. Prednost imajo prosilci s strokovnim tečajem. Pravilno kolekovane prošnje je vložiti pri tej občini v roku 30 dni po objavi v Službenem listu. — Občina Videm ob Savi, dne 7. februarja 1939.

Zamenjava starih poslovnih knjižic v Mariboru

Predstojništvo mestne policije poziva vse one delavce (-vke) in nameščence (-ke), v kateri koli službi (kuharice, služkinje, blapce itd.), ki so v posesti starih delavskih ali poselskih knjižic in ki bivajo stalno v Mariboru, da jim prej zaprosijo za zamenjavo takih starih poselskih knjižic, izdanih do všteteja 27. IX. 1938. Po 31. XII. 1939 zgubijo stare poselske knjižice značaj poslovnih knjižic. Prošnji je treba priložiti staro poselsko ali delavsko knjižico, dve fotografiji, 10 din za novo knjižico, domovnico in krstni list.

Zadevni formularji se dobijo pri predstojništvu mestne policije v sobi št. 10.

Hotelski vodič Jugoslavije

Tujekoprometna zveza »Putnik« v Mariboru sporoča, da bo centrala »Putnika« v Belgradu tudi za letošnje sezono izdala izredno važno propagandno publikacijo »Hotelski vodič Jugoslavije«, ki bo vseboval podatke o vseh hotelih in važnih gostinskih podjetjih v naših turističnih krajih. Hotelski vodič izide v obliki pregledne knjižice ter se deli brezplačno vsem turistnim in potovalnim pisarnam in interesentom v naši državi in v inozemstvu. Ker razpoložila centrala »Putnika« te dni vprašalne pole, opozarja Tujekoprometna zveza »Putnik« v Mariboru vse hotele in gostinske obrate, da vprašalne pole skrbno izpolnijo nemudoma vrnejo, ker bo le v tem primeru mogoče pravočasno izdati kompletni hotelski vodič. Izdaja hotelskega vodiča predstavlja za naše hotele in gostinske obrate izredno učinkovito in dragoceno propagando, ki za interese ne zvezana z nikakimi stroški, ker je uvrtitev brezplačna.

II. mednarodni festival ljudskih plesov bo letos v Bruslju in sicer od 30. aprila do 14. maja. K udeležbi so vabljivi vsi narodi, ki goje narodne plesne in plesno umetnost v obče. Prijavitelj se morejo vsi umetniki in amaterji, solisti in plesne skupine. Zadnji prijavi rok je 1. aprila 1939. Poizaslila daje Belgijski konzulat v Ljubljani.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	Temperatura v °C	Veter (smer, jakost)	Padavine
Ljubljana	774.9	0.5	-4.2	—	—
Maribor	774.3	1.4	-5.1	70	—
Zagreb	775.0	8.0	-5.1	90	—
Belgrad	775.9	5.0	-3.0	90	—
Sarajevo	778.9	9.0	-8.0	90	—
Vis	770.9	13.0	10.0	90	NNW,
Split	770.7	17.0	10.0	50	0 NE,
Kumbor	769.4	16.0	4.0	80	0 N,
Rab	771.7	16.0	11.0	40	0 —
Dubrovnik	769.9	19.0	10.0	30	0 N,

Vremenska napoved. Stanovitno, brez dan jasno vreme. Jutranje megle. Najnižja toplota zraka na letališču — 6.7.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od večerja do danes. Iz noči do 10.50 je bila nizka in gosta, nato pa srednje gosta megle do 11.10. Ob 11.20 je posijalo sonce, medtem ko se je zjasnilo, je na zemlji obležala še redka nizka megle do 13. Popoldne je bilo lepo in jasno vreme, enako tudi zvečer in ponoči.

Koledar

Danes, četrtek, 9. februarja: Apokalipsa.
Petek, 10. februarja: Skolastika.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Louslek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška cesta.

Pevski zbor Glasbene Matice ima drevi ob 20 važno vajo vsega mešanega zbora.

Redni občni zbor krajevnega odbora Aero-kluba »Naka krilac« v Ljubljani bo dne 9. II. 1939 ob 20 v prostorih Auto-kluba, Kongresni trg.

Teden roditeljskih večerov za Bežigradom. Drevi predava g. dr. Lavo Čermelj »O narodnostni vzgoji«. Začetek predavanja ob 8. K res aktualnemu predavanju vljudno vabimo vse starše. Vstop prost.

80 vagonov drobnih granitnih kock bo letos potrebovala mestna občina ljubljanska za tlakovanje raznih ulic in cest in je zato razpisala licitacijo za dobavo tega gradiva na 7. marca 1939, razpis je pa objavljen v »Službenem listu«. Pred kratkim smo poročali, da mestna občina sama prične izdelovati katran, ki ga bo rabila za ureditev cest, danes pa čujemo o izredno veliki nabavi granitnih kock za tlakovanje cest, da iz vsega tega lahko sklepamo, kako si sedanja mestna uprava prizadeva, da čim prej zboljša naše ceste in se naše mesto iznebi prahu in blata prav v kratkem času.

Narodno prosvetno društvo »Vodnik« v Zg. Siški vabi ljubitelje petja, ki bi želeli sodelovati pri moškemu zboru, naj se odglasijo v četrtek 9. II. ob 20 v društveni dvorani (pri Kamniti mizi).

Podporno društvo na I. dr. real. gimnaziji v Ljubljani ima svoj redni občni zbor dne 16. februarja t. l. ob 18 v zbornici zavoda v Vegovi ulici. Bežigradska prosvetna društva imajo svoj VII. prosvetni večer v četrtek, dne 9. februarja 1939 ob 8 zvečer v Mavričevi dvorani (poleg kavarne Majcen na Tyrševi cesti). Na sporedu je domača fantovska pesem, deklamacija in zanimivo predavanje: O spiritizmu. Predava g. p. dr. Roman Tominec.

Propagandne markice XIX. Ljubljanskega velesejma so izšle v slovenskem, hrvaškem, nemškem in francoskem jeziku. Izdelane so zelo lično po osnutku avtorja g. Borisa Raceta, diplomiranega tehnika iz Ljubljane. Uprava Ljubljanskega velesejma prosi trdke, da se teh znamk poslužujejo in jih na željo takoj brezplačno dostavi.

Dražba krzna divjih šivali bo 6. marca. To bo druga in zadnja dražba v tem letu. Priporočamo vsem lovcom, da svojo letošnjo plemenito žetev pošljejo v prodajo lovsko-prodajni organizaciji Divja koča, Ljubljana-Velesejem.

Ljubljansko gledališče

DRAMA — Začetek ob 20.

Četrtek, 9. februarja: »Žene na Nlakavuoriju« — Red B.

Petek, 10. februarja: Zaprti. (Gostovanje v Mariboru: »Hlapci«.)

Sobota, 11. februarja: »Upniki, na plani« Izven.

Nedelja, 12. februarja, ob 15: »Snežulčica« Izven.

Znižane cene. — Ob 20: »Trideset sekund ljubni« Izven. Znižane cene.

OPERA — Začetek ob 20.

Četrtek, 9. februarja: »Frasquita« Red Četrtek.

Petek, 10. februarja: Gostovanje plesne skupine Devi Dja. Izven.

Sobota, 11. februarja: »Lohengrin« Red A.

Nedelja, 12. februarja, ob 15: »Ančka« opereta.

Izven. Znižane cene. — Ob 20: »Tosca« Gostovanje Vere Majdičeve in Josipa Gostiča. Izven.

Baletna skupina »Devi Dja« z velikih Sundskih otokov bo nastopila v naši operi v petek, dne 10. t. m. zvečer ob 20. Na sporedu imajo 15 različnih plesov in iger, ki so doma na velikih Sundskih otokih, predvsem v Bali, na Javi, Sumatri in Borneu. Skupina, ki šteje 35 oseb, ima lastne dekoracije ter izredno slikovito garderobo. Plešejo ritmične plesne, bojne igre, mitološke plesne itd. Baletna skupina »Devi Dja« je že daljša na potovanju po Ameriki in Evropi ter je žela povsod največje zanimanje in priznanje. Opozorjamo na gostovanje v petek, dne 10. t. m. Predorodaja v operi.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 9. februarja, ob 20: »Na ledeni plošči« Prvič. Red D.

Petek, 10. februarja, ob 20: »Hlapci« Gostovanje ljubljanske drame. Izven.

Sobota, 11. februarja, ob 20: »Automelody« Red B.

Gostovanje ljubljanske drame v Mariboru. V izmeničnem gostovanju Maribor — Ljubljana v proslavo Cankarja, vrne ljubljanska drama v petek, dne 10. t. m. s Cankarjevimi »Hlapci« na mariborskem odru gostovanje mariborske drame na ljubljanskem odru. Ob tej priliki bo Maribor najdoslejnejše proslavil Cankarja in najlepše sprejel Ljubljano, ako s svojim obiskom napolul gledališče in prisrčno pozdravi ljubljanske goste.

Češka komedija na mariborskem odru. V četrtek, dne 9. t. m. se uprizarj prvič v tej sezoni izvrstna komedija češkega pisatelja Wernerja »Na ledeni plošči« Red D.

Zadoščenje 55 italijanskim misijonarjem

Leto dni so bili zaprti radi izmišljene ovadbe, da so vohunili za Japonce

Poleg drugih misijonarjev opravlja svojo misijonsko službo na Kitajskem tudi mnogo Italijanov, ki pa se jim radi tega, ker Italija ne podpira Kitajcev, pač pa simpatizira z Japonci, godi v gotovem oziru že nekoliko slabše kot pa drugim misijonarjem. Takšna italijanska misijonska družba je tudi v kraju Lusokuo. Tu je 14 franciškancev, 40 menihov in en škof. Meseca decembra leta 1937 je nek kitajski časopis objavil poročilo, da imajo ti misijonarji tajno radijsko postajo in da preko nje vohunijo v korist Japoncev. Tega jib je obdolžil nekdo, ki je bil prej nekaj časa v službi te misijonske družbe, a so ga odpustili, ker so zvedeli, da se bavi s tihotapstvom mamljivih snovi. Radi tega se je hotel nad misijonarji maščevati. Enostavno si je izmišljal, da ima ta misijonska družba tajno radijsko postajo, ki da stoji v službi japonske špijonaže. Razumljivo je, da so Kitajci takoj sklenili narediti konec takšni špijonaži na lastnih tleh. Kitajska vojska je s silo vdrla v prostore te misijonske družbe in izvedla podrobno preiskavo, da najde tajno radijsko po-

stajo. Iskala jo je zama, saj si je bajko o njej izmišljal iz maščevalnosti oni uslužbenec pri teh menihih in je bil poleg tega še trdno prepričan, da se bo potem od polastil vsega premoženja te misijonske družbe. Kljub temu, da kitajske oblasti niso pri preiskavi ničesar našle, so vendar radi previdnosti zaprle vse franciškane in menihe s škofom vred.

Ko se je to razvedelo, je italijanska vlada takoj vložila po svojem veleposlaniku ostro pritožbo ter zahtevala, da misijonarje takoj izpuste. Kitajska vlada je vso stvar še podrobno proučila, nakar se je prepričala, da so italijanski misijonarji nedolžni in da je pri vseh stvari šlo le za osebno maščevanje človeka, ki so ga misijonarji zaradi nepoštenosti odsojili. Zdaj poroča italijanska agencija »Stefani«, da je tudi kitajski general Pajčongsi javno priznal, da so bili misijonarji nedolžni in zaprti. Obenem so jih takoj spet izpustili iz zaporov in jim dovolili njihovo nadaljnje misijonsko delovanje na Kitajskem. S tem pa so dobili svoje popolno zadoščenje.

Nova drzna teorija o soncu;

Sončni žarki niso ne topli, ne mrzli, ne temni in ne svetli, pač pa „nevtralni“

Sonce smo si do zdaj in si ga bomo najbrž tudi še v bodoče predstavljali kot žarečo oblo. S tem pa se zdaj nič več ne strinja nemški astronom dr. Fricke. On pravi, da je to čisto napačna predstava. Po njegovem mnenju sončni žarki tudi niso tišti vir, iz katerega prihaja toplota. Vse to je po njegovem mnenju le prevara.

Dr. Fricke zdaj čisto znanstveno z računi dokazuje, da ta stara teorija nima več pravice do obstanka. Po najnovejših njegovih ugotovitvah je na sončni površini 6.230 stopinj vročine, dočim smo do zdaj smatrali, da znaša temperatura sonca v notranjosti nekaj milijonov stopinj.

Takole razlaga dr. Fricke svojo novo teorijo o soncu: Če opazujemo sonce s slabšimi daljnogledi, vidimo, da je posejano z nekakimi črnimi madeži, ki smo jih do zdaj imeli navado imenovati sončne pege. Čisto drugačno sliko pa dobimo, če gledamo sonce z močnimi daljnogledi. Sončna površina se nam v tem primeru zazdi nekako kosmičasta, kakor bi bila čez in čez pokrita z nekakšnimi zrnci. Ta zrnca so okrogla in se sijajno svetijo. Vidimo pa tudi to, da ta zrnca sestavljajo največje delce sonca, tisti del, o katerem stara teorija o soncu pravi, da nam daje največ toplote in svetlobe. Ta del sonca se imenuje fotosfera. Če opazujemo sonce s takšnimi daljnogledi, ki močno povečujejo, vidimo, da tiste črne pike, ali pege, zavzemajo čisto precejšen prostor. Zaradi tega, ker se velikost teh črnih peg spreminja, da postajajo te pike večje ali manjše, se zdi, da morajo biti v nekaki zvezi s svetlim delom sonca, s tako imenovano fotosfero, kakor smo jo zgoraj imenovali oziroma z

vatlinami v tej fotosferi. Te votline so po novem naziranju plinska tvar sonca, ki je temnejša, kakor pa sonce samo.

Dr. Frickeva teorija ne dokazuje ravno najbolje, zakaj so ti črni madeži bolj vroči kot pa sončna površina. Ta zvezdoslovec misli, da toplota približno 6000 stopinj na površju sonca ni nič drugega kot toplota atmosferske plasti, ki obdaja sonce prav tako kot obdaja na primer zemlja plast ozračja.

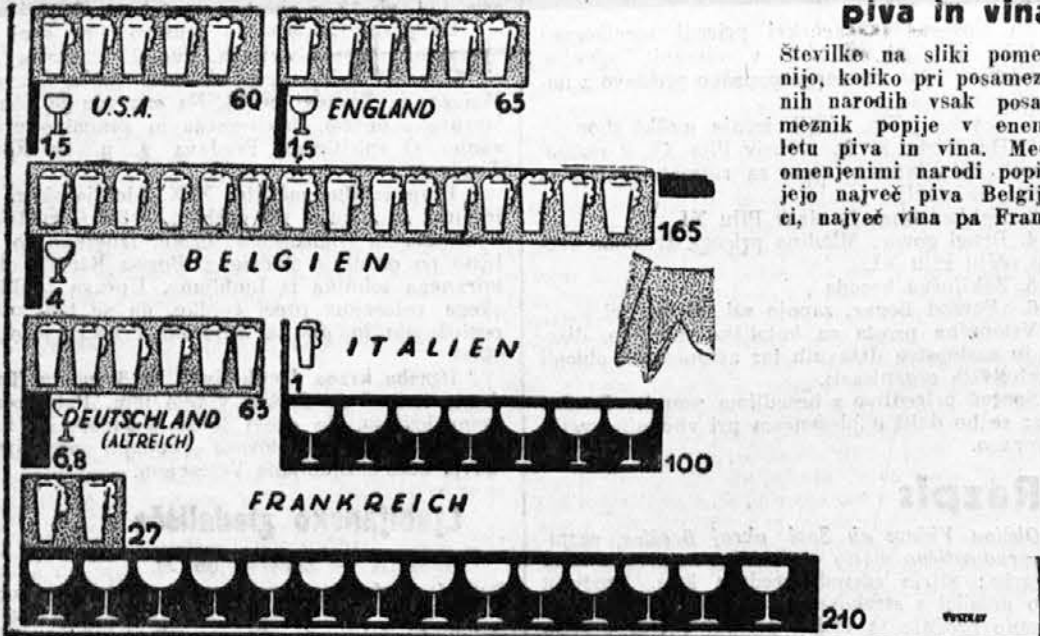
Glede žarkov, ki nam jih pošilja sonce, pravi dr. Fricke, da sami na sebi nimajo nikake toplotne ali svetlobnostne lastnosti. To se pravi, da niso ne mrzli, ne topli, ne temni ne svetli, pač pa »nevtralni«. Treba pa je poudariti, da ti sončni žarki le prenašajo neko energijo, ko ta energija doseže zemljo, šele tedaj se spremeni v toplotno in svetlobno energijo.

Nemški zvezdoslovec dr. Fricke dalje trdi, da sončne izbokline niso nič drugega kot fantastični gejziri, izbruhli vrele vode, ki jih bruha sončna morja. Ta voda se po dr. Frickejevem mnenju pri padcu nazaj na sonce primerno ohlaja in na ta način vzdržuje nekako umerjeno toplotno na površju sonca.

Vsaka teorija drži seveda le toliko časa, dokler ne postavi kdo kakšne druge, takšne, ki so znanstvenemu svetu zazdi verjetnejše. Koliko verjetnosti pa bodo pripisali znanstveniki tej dr. Frickejevi teoriji, bomo pa še videli, ko se kdo od njegovih nasprotnikov oglasi. Na vsak način je ta teorija precej drzna.

Koliko razni narodi popijejo piva in vina

Številke na sliki pomenijo, koliko pri posameznih narodih vsak posameznik popije v enem letu piva in vina. Med omenjenimi narodi popije največ piva Belgijci, največ vina pa Fran-

Norman Raily Raine:

JUNAŠTVA ROBINA HOODA

ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI

Torej se najbrž le nekaj pripravljaj! Tedaj po tem takem vendarle niso popolnoma pozabili namer! Verjetno je, da so prišli sem v, pa jih jaz ne morem videti, ker so se bili spretno poskrili in pritajili. Prišli bodo, prikazali se bodo v zadnjem trenutku kakor maščevalci, prihruli bodo kakor bi jih nosil vihar! Morda se oddalec že sliši topot njihovih drvečih konj. Ne, ne! To mu le v ušesih beže neki čudni predsmtni zvonomi. Ne, saj zvonovi sploh ne zvene! Ti glasovi stajajo le v njem samem — ker so živji prenapeti in preutrujeni, in ker se že koliko noči ni bil mogel pošteno naspajati! Robin Hood se zagleda v nastepajajoč praprti grajska vrata, skozi katera se še vedno vsipajo v sklenjenih vretah radovedne množice. Morda bodo zdaj takoj prihrumeli njegovi prijatelji na iskrih konjih, se zaglani nad normansko svojat in ga rešili! Da bi le ne prišli prepozno! Takrat, ko bo že vse v kraju, ko bo že vse dopolnjeno! Neodoljivo se ga je bila ta trenutek vsega polastila prvineka, silna želja, da mu še ne bi bilo treba umreti, da se mu še ne bi bilo treba posloviti od tega lepega sveta, na katerega je navezan z vsemi svojimi mladostnimi leti in z vsem hrepenenjem. Toda od nikoder ni hotelo biti nikogar. Le mir in popolna tišina sta se s evinčeno težo vlegla na morišče. Niti najmanjšega glasu ni bilo elišati. Vseh pogledi so bili

uprti v vislice. Rabelj se je ta hip že začel oblečen v predpisano rabeljsko obleko vzpenjati po lestvi k vislicam ter je spretno ujel vrv in jo začel pripravljati nad Robinovo glavo, da bi nato zanko nemudoma pravilno namestil okrog obsojenčevega vratu. Potem bi le še njegov pomočnik z rabeljsko izkušnostjo in hitrostjo potegnil za vrv in dvignil nesrečnega od tal. V tem trenutku se mu bo vrv zadržila okrog vratu, in mrak mu bo legel skrajza pred oči kakor meglena tančica, nato pa se bo gostil vedno hitreje in močnejše, tako dolgo, dokler ga ne bo objela črna, neprodna tema.

Ta trenutek pa se je zgodilo nekaj, česar še ni bil slutil prav noben človek, v čigar žilah je tekla normanska kri; edina, ki se je nadejala z upom in strahom tega dogodka, je bila lepa lady Marian. Z vrha stopnišča je spretne strelec — bil je sam Ivan Malček — nenadoma sprožil lok in puščica je siknila v popolni tišini skozi zrak ter se zabodla rablju v hrbet. V prvem trenutku je presenečen, ker ni vedel, kaj se je bilo z njim zgodilo, spustil vrv, potem pa se je kakor vreča prekučnil in z vso težo močnega telesa telebnil za Robinom Hoodom na tla. Kakor bi trenil, se sikne druga puščica skozi zrak in zadene njegovega pomočnika. V hipu se med množico razlegajo ostri žvižgi in

klci. Paničen strah se poloti ljudstva, silna zmeda nastane. Nekateri so se kakor obsedeni pognali proti izhodu, da bi

(Foto Warner Bros.)

...ujel je vrv in jo oprezno pripravljaj nad Robinovo glavo...

iz meteža odnesli celo glavo, drugi pa so naskočili straže in konjenike. Stiska nastane in boj, kri se pokaže. Zenske vrese, starci vpijejo na pomoč, maščevalci kolnejo, meči zvenče, konji razgledajo. Silna zmeda zajame ves prostor. V tem pa že tudi od zunaj pritisnejo uporniki. Na čelu se ženeta z bliskovito naglico Friar Tuck in Will Scarlet. Kakor maček svigne odnekod doslej dobro skriti Muck, plane k Robinu in z enim samim sprtnim potezom prereže z nožem Robinu vrv, e katero je bil imel zvezane roke na hrbtu. Robin Hood je prost, osvobojen! Prvi hip se mu je zdelo vse to le kakor nekakšen privid, utvara, ki se bo takoj razlila in nato izpremenila še v hujsko stvarnost, kakor neke težke sanje se mu je zdelo to osvobodjenje, sen, daleč preč od resničnosti. Pa se ni dolgo lovil. Znašel se je in videl, da je v resnici svoboden. In ko mu je Muck potisnil v roke meč, ga je zgrabil trdno v pest, skočil čez ograjo, ki je obdajala vislice in v trenutku se je že znašel med svojimi pristaši. Saj so vsi ljudje okrog njega sami Saksonci, sami njegovi uporniki, imenitno preoblečeni v normanske vojake, kmete in meščane. »Naprej, fantje!« zavpije Robin Hood ter si začne utirati pot proti izhodu. Njegovi ljudje, ki so se spoznali na vsako vrsto bojevanja, se posebe pa so znali metati jezdecce s konji, so imeli takoj polne roke dela. Kakor levi, ki naskakujejo le takrat, kadar so svojega plena docela gotovi, so tudi oni naskakovali in se poganjali v konjenike, ki se tod zaradi tesnega prostora niso mogli dovolj dobro in uspešno razviti; skakali so na konje, se obešali jezdecem okrog

vratu ter jih bliskovito podirali na tla. Tam so jih že čakali drugi uporniki, ki so jih prestregali, ko so leteli iz sedel in jih onesposabljali za nadaljnjo borbo. Sami pa so ostajali na konjih, da bi, kadar bodo dobili znamenje in kadar bo potrebno, lahko čim prej odvihrali z bojišča spet nazaj v evobodne sherwoodske gozdove.

Robin si je obdan od svojih najzvestejših prijateljev upornikov Mucha, Ivana Malčka, Friarja Tucka ter Willa Scarleta imenitno klatil z mečem okrog sebe ter si je kaj naglo trebil pot. Veakogar, kdor se mu je postavil na pot, je pasekal z enim udarcem na tla, ljudstvo — njegovi dragi Saksonci — pa ga je štutilo pred sovražniki kakor živi zid, ki ga ni bilo mogoče predrati.

Sir Guy Gisbourneški je stal kakor ukopan ves zmešan in bled nepremično na svojem mestu. Ni se mogel znajti v novem položaju. Nikakor ni bil česa podobnega pričakoval. Prav gotovo je za tem povsem nepričakovanim obratom tičalo izdajstvo. Izdajal Nekdo jih je bil prav gotovo izdal, nekdo je pomagal upornikom, da so se lahko poskrili in da so v najusodnejšem trenutku naskočili nepravilne vojake. Preplah so napravili! Pa tudi njegovi vojaki se ne bore z bagve kakšno živahnostjo! Kakor bi tem njegovim plačanim vojakom nič kaj posebno ne slo, k ercu, če bo Robin Hood pobegnil ali pa če ga bodo ponovno ujeli, zrušili uporniki preplah ter ga končno vendarle obešili in na ta način zadostili pravici, ki ga je bila obsojila na smrt.

Italijani o Rooseveltu

O predsedniku Združenih ameriških držav, Rooseveltu, branitelju demokracije, in možu, ki je pred kratkim obljubil svojo pomoč evropskim demokratskim državam ter dejal, »da so meje Združenih držav ob Renu«, je italijanski časopis »Stampa« napisal tole:

»Zakaj je nasprotnik fašizma? Zakaj hoče vojno proti avtoritativni državi? Prvič zato, ker teče po njegovih žilah judovska kri. Izhaja iz rodbine nekega Claesa Martenscana van Roosevelta, in se je šele pred nekaj desetletji »poameričanil« v Roosevelta. Drugič zato, ker je od vseh strani obdan od samih judov, ki nadzorujejo industrijo, banke, kinematografe, predvsem pa časopisje. Končno pa zato, da velike ameriške tovarne orožja lahko delajo naprej ter da zadosti javnemu mnenju, ki se izraža po judovskem časopisju. Razen tega pa gre tudi za nove volitve. Po izjavi Fiorella La Guardia, ki je napol Jud, je Roosevelt dal judovski zakon v okvir ameriških zakonov. 14. novembra l. 1937 je poslal Stalinu brzojavko, v kateri mu čestita »ob 20 letnici komunizma«. Eden zadnjih njegovih škandalov pa je, da je prodal Angliji protiletalski top najnovejšega tipa, kar že meji tako rekoč na veleizdajo.«

Včeraj pa je predsednik USA odločno nastopil proti trditvi, da bi bil on kdaj prodal Angliji kak najnovejši ameriški protiletalski top. To je, kakor on pravi, čisto navadna laž. Sicer je priznal, da je res dal dovoljenje za prodajo protiletalskih topov Angliji, toda le v toliko, v kolikor gre za angleške modele in ne ameriške. Strogo pa je prepovedal, da bi kdo prodal kak ameriški model protiletalskega topa tujcu, pa naj bo to Anglež ali pa kdorkoli drugi.

Iznasili so zdaj tudi že pripravo, ki šteje, kolikokrat trenete z očmi. Ta priprava meri utrujenost oči pri branju. Slika kaže, kako je treba napeljati električno žico in kje prilepi ti njene konce, ki označujejo oba nasprotna električna pola. Čim se oko zapre, zabeleži priprava električen suneč. Čim bolj je oko utrujeno, tem večkrat se zapre in temveč sunkov zapiše ta najnovejša priprava.

„Olimpijsko vodno letalo“

Svedski olimpijci naj bi se vozili vsak dan z olimpijade domov

Pri zadnjih, pa tudi že pri prejšnjih olimpijskih tekmah se je pokazalo, da dela prirediteljskemu odboru največ težav vprašanje, kje bodo našli vsi udeleženci tekem svoje dostojne prostore, ki obenem ne bi bili preveč oddaljeni od kraja, kjer bi nastopali, t. j. od olimpijskega stadiona samega. Prav takšne težave, kakor so bile n. pr. l. 1936 v Berlinu, se pojavljajo tudi zdaj, ko pripravljajo olimpijske tekme v finski prestolnici Helsinkih. V zvezi s tem svedski olimpijski odbor zdaj z vso vestnostjo proučuje načrt, ki ga je predložilo nekaj najvplivnejših športnih voditeljev. Ti so namreč predlagali, naj bi svedski tekmovalci, ki se bodo udeležili olimpijade v Helsinkih, za časa tekem ne taborili v tem finskem mestu, niti ne kje v bližnji okolici, pač pa tako rekoč kar doma — v bližini svedske prestolnice Stockholm. To bi bilo vendar malo daleč proč od olimpijskega bojišča, ne? Toda svedski športniki so predlagali še dalje, da bi vsak dan posebno »olimpijsko vodno letalo« prevažalo svedske tekmovalce iz njihovega taborišča blizu Stockholm v Helsinkih, kamor bi lahko prileteli v dobrih 2 urah, po nastopu pa bi jih s tem vodnim letalom vselej spet prepeljali nazaj na Svedsko. Na ta način hočejo Svedi doseči, da bi njihovi tekmovalci začasa tekovanja udobneje stanovali in bi bili zato tudi boljše pripravljani na tekme. Takšni vsakodnevni poleti preko Baltijskega morja ne bi bili niti preveč nevarni, predvsem zato ne, ker je letna doba, v kateri bi se začele te olimpijske tekme, najugodnejša za prekomorske polete. Le zaradi bolj udobnih stanovanj so svedski športniki to predlagali in zaradi ničesar drugega. Mnogo ceneje ta gotovo ne bo, kakor če bi si uredili svoje prostore za odpočitek blizu Helsinkov kje. Toda, kaj potem, če bodo nekateri svedski športniki, ki bodo nastopili na olimpiadi, zaradi neprestanega

letanja preko Baltika morda le še bolj utrujeni, saj bi po tem načrtu moral vsak svedski olimpijec leteti najmanj dvakrat na dan po dve uri. Vsak dan bi bili torej štiri ure v zraku. — Sicer pa bi ugnel kdo reči, naj se nikar preveč ne bojimo za uspehe svedskih športnikov. Morda ima prav.

Kaj je bil Napoleon - Francoz, Italijan ali pa Grk?

Kakor se je nekoč prepiralo sedem grških mest o tem, kje je domovina slavnega Homerja, tako se to ponavlja tudi v poznejši dobi vselej, kadar gre za to, kje se je rodil ta ali oni veliki mož. Vsak bi se rad ponašal s tem, da se je kateri slavnih mož rodil v njegovi domovini. Tako se bje zdaj tudi boj za to, kje se je rodil veliki Napoleon. Italijani zadnje čase dokazujejo, da je bil pristi Italijan, Francozi trdijo, da je bil Francoz, v boj pa so zdaj posegli še Grki, ki trdijo, da je bil Napoleon prav za prav Grk. Opirajo se na trditve nekega francoskega znanstvenika, ki je zapisal, da se je Napoleonov praded pisal Kalomeros. Če to ime prevedemo v italijansko, bi dobili namreč ime Buonaparte. Ta Kalomeros se je po trditvi omenjenega znanstvenika preselil l. 1678 v Toskano obenem z večjo skupino Grkov ter se tu za stalno naselil. Rodbina Kalomeros se je pozneje preselila na Korziko, kjer je tudi spreminila svoje ime v Bonaparte. In na Korziki se je pozneje rodil tudi veliki Napoleon Bonaparte. — Torej imajo Grki od svoje strani tudi prav.

Kljub vojni je v Madridu počakal na smrt

Prispela je kratka vest, da je v Madridu umrl rojak bivšega španskega kralja Alfonza XIII., Albert Burbonski. Bil je star 85 let. Takrat, ko so se Francoze čete prvič nevarno približale Madridu so Albertu njegovi prijatelji svetovali, naj zapusti Madrid in odide raje kam na varno. Albert pa se za takšne prošnje in opomine ni zmečnil in je hladnokrvno dejal, da hoče svoja stara leta preživeti do konca v Madridu. Od tedaj mu torej ni bilo usojeno več dolgo življenje in tudi ni dočakal, da bi videl, kako bo Francova vojska vkorakala v Madrid.